

УДК 821.111.09Ньюмен

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.25.223226>

ДМИТРО ЛОБОДА

ORCID: 0000-0001-6501-2895

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ВИХОВНА МОДЕЛЬ «ІДЕАЛЬНОЇ ПРАВИТЕЛЬКИ» ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ У ТВОРІ ВІЛЬЯМА НЬЮМЕНА «МОЯ ЛЕДІ ПРИНЦЕСА»

Стаття присвячена узагальненню в сучасних історико-педагогічних і політичних контекстах англомовного віршованого портрету Марії Тюдор (1516 – 1558), складеному в 1525 році. Детальний аналіз раніше не опублікованої навіть у англійській джерелознавчій літературі рукописної поеми Вільяма Ньюмена «Моя леді принцеса» не лише демонструє нам іншу королеву, аніж її змальовують переважна більшість вітчизняних і зарубіжних істориків, а ще й чітко окреслює підготовленість королеви до несіння державної служби. Вихована в ренесансному дусі, в творі англійського гуманіста-мислителя крон-принцеса слугувала своєрідним еталоном освіченого монарха – «ідеальної правительки». Цю модель можна розглядати як, з одного боку, перевірений часом етико-педагогічний конструкт доби європейського Відродження, а з іншого – як вияв специфічної світоглядної рефлексії представників філософсько-педагогічної думки XIV – XVI століть.

Ключові слова: виховання «ідеального правителя», гідність, гуманізм, імагологія, «Моя леді принцеса», Реформація, чесноти

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку цивілізації усе частіше виникають питання місця і ролі жінки у житті суспільства. Постійно протиставляються «західна» і «східна» моделі, де в першому випадку жінці надано тих самих прав і свобод, як і чоловіку, а у другому – жінка залишається ланкою існування патріархального соціуму. Гендерний підхід стосується і влади – не стихає дискусія політологів щодо наслідків перебування на високих державних постах так званої «слабшої» половини людства. Справедливо відмітимо, що на сьогодні присутня тенденція зростання кількості жінок при владі: від квотування їх кількості в стінах Верховної Ради до міністрів оборони, прем'єр-міністрів та президентів країн.

Подібні явища довелося спостерігати і в тьюдорівській Англії (1485 – 1603) – періоді розвитку країни, який можна охарактеризувати початком Відродження і поширенням ідей гуманізму, розквітом культури, становленням національного суверенітету і абсолютної влади короля, низки реформ соціально-економічного змісту. Кульмінацією цієї епохи, безумовно, можна вважати правління короля Генріха VIII (1491 – 1547). Відомий своєю пристрасною до осіб жіночої статі та чисельними шлюбами, він започаткував у країні процес Реформації церкви, створивши національну конфесію – Англійську церкву (Ерохин, 2016, с. 7-9).

Події в країні набули небачених обертів, коли Генріх вирішив розлучитися із першою дружиною Катериною Арагонською (1485 – 1536) – іспанкою, ревною католичкою і дуже шанованою серед монарших домів Європи. Англійський король був незадоволений тим, що королева-консорт народжувала лише дівчат, а не хлопців – настільки бажаних ним спадкоємців чоловічої статі. Відмова Папи Римського Климента VII в розриві шлюбу спричинила дипломатичний і церковний розрив країни зі Святим Престолом. Реорганізувавши Церкву в країні, Генріх VIII домігся свого. Проте залишалася невирішеною доля його найстаршої законної дитини – Марії. Намагаючись зберегти власний вплив і дочекатися можливості реваншу, католицьки налаштовані кола англійського двору робили ставку на право Марії успадкувати трон, тому присвятили чимало часу її вихованню та освіті в дусі ренесансного «ідеального правителя». Не залишалася осторонь цього і вигнанка Катерина, якій хоч і було заборонено зустрічатися з донькою, проте через власних радників і помічників вона тривалий час зберігала відносини як з Марією, так і з її наставниками (Levin, 2010, p. 54, 55, 56).

Незабаром уже доросла Марія стала об'єктом рекламної кампанії опозиційно налаштованих до короля кіл в Англії, тому неодноразово її іконографія рясніла гуманістичними барвами, віддавалася дань її підготовці до керування державою. Прикладом цьому став вірш Вільяма Ньюмена «Моя леді принцеса», який умістив у собі портрет «ідеальної правительки» Марії Тюдор (Edwards, 2011, p. 285-294). Його можна аналізувати в якості виховної моделі елітарного, шляхетного виховання, чому і присвячуємо дану розвідку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Тривалий час постать Марії Тюдор в історіографії асоціювалася з властолюбством, кровавими розправами, жорстокістю, ортодоксальним католицизмом та інквізицією. Протягом останнього десятиліття історики-біографи суттєво переглянули постать Марії I Тюдор (1516 – 1558), старшої доньки короля Англії Генріха VIII і першої королеви-регентки Англії. Замість інтелектуально, релігійно і фізично обділеної «Кривавої Мері», як її характеризували такі протестантські історіографи, як Джон Фокс, вчені XXI століття відкресли світові досконалу принцесу та ефектну королеву (Doran, Freeman, 2011, p. 136, 137). Сьогодні історики характеризують царювання Марії як хоч і недовговічний, однак успішний період бурхливого розвитку країни. Деякі вчені продовжують ігнорувати або неправильно тлумачити збережені відомості про Марію (Басовская, 2009).

У той же час, осторонь залишалися питання підготовки майбутньої королеви до несіння державної служби, позаяк і виховний ідеал, яким керувалися педагоги-наставники королівського двору.

З огляду на викладене, **метою** нашої статті є реконструкція виховної моделі «ідеальної правительки» європейського Відродження на основі аналізу твору Вільяма Ньюмена «Моя леді принцеса».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зауважимо, що найбільша кількість фундаментальних праць імагологічного змісту були написані з позицій суто історичної науки і відтворення розвитку країни за життя Марії (ї, власне, його самого). Серед цих досліджень, безперечно, праці англійських істориків К. Ерікссона, А. Дікенса, Л. Портера, Е. Вайтлока, П. Вільямса, а також епізодичні розвідки російських і вітчизняних учених Н. Басовської, О. Руденко, Ю. Царева та інших. Змістовна історіографічна оцінка досліджуваної проблеми проведена Н. Журавель і В. Срохіним.

Однак останнім часом з'явилося чимало наукових статей у закордонних виданнях, що використовують міждисциплінарні підходи до оцінки владних персоналій, присвячених ревізії персоналії Марії I Тюдор. Серед них – праці історичного, історіософського, літературознавчого і мистецтвознавчого характеру, гендерні та політико-релігійні студії тощо. Назвемо лише деяких авторів, напрацювання яких ми використали в ході даного дослідження: Дж. Лютман, Р. Мернс, М. Тібл, Г. Шмідт, Г. Елтон, С. Гамрік, Д. Вакелін, Е. Полніц, Т. Ельстон, Дж. Ваттс, К. Шарп.

Про етико-педагогічний зміст гуманізму та його вчень у ренесансну добу писав український науковець Б. Год. У монографії «Виховання в епоху європейського Відродження» (2004) дослідник уперше в вітчизняній науці оприлюднив дані про гуманістичну освіту владних кіл у державах зазначеної доби.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як ми вже наголосили, Генріх VIII недолюбливав принцесу, її освіта та її політичні здібності вона та її мати, королева Катерина Арагонська, наполегливо плекали, аби якомога краще підготувати молоду королівську особу до правління. Замість того, щоб просто підготувати Мері «до неминучих шлюбних перемовин», де вона виконала б стандартну роль «політичної пішаки», Катерина намагалася підвищити, як встановила Ейша Полніц, «статус Марії як спадкоємиці Генріха через освіту» (Pollnitz, 2017, р. 234, 235, 240, 241). Вихованням дівчинки займався особисто іспанський гуманіст-педагог Хуан Луїс Вівес (1492 – 1540). Майбутня королева, вчив ще юний Вівес, повинна бути писемною, володіти щонайменше латиною і грецькою, займатися їздою верхи і мисливством (аби за потреби виступити у військовий похід пліч-о-пліч з військовими-чоловіками), надихаючись при цьому античними творами про міфічних амазонок та інших видатних жінок, яким чимало праць присвятив гуманіст XIV століття Джованні Боккаччо (Год, 2017, с. 58, 59).

Таким чином, ми можемо говорити не лише про теоретично сконструйований образ «ідеальної правительки», а й про унікальний взірць практично імплементованої виховної моделі філософів-педагогів XIV – XVI століть, де особистість вихована одним гуманістом, а потім – простежений результат такого виховання іншим.

Демонструючи високі досягнення у музиці, танцях, володінні мовами Мері вже у 1525 році виїхала на валлійські марші в якості принцеси Уельської, відповідально керуючи королівським домогосподарством. Генріх, побоюючись посилення при своєму дворі католицької фракції з числа родичів іспанського походження, давав однозначні натяки серед оточення, що спадкоємцем він визначив свого сина-бастарда Генрі Фіцроя. Аргументом даній пропозиції слугувало те, що наступник чоловічої статі є найкращою альтернативою непередбачуваній спадкоємиці Марії. Король штучно ініціював династичну кризу, ні легітимізувавши статус Фіцроя, ні офіційно визнавши Марію причесою Уельською (Murphy, 2010, р. 147, 192).

Такий стан справ змусив Марію та її прихильників розпочати кампанію зі зв'язків із громадськістю, покликану обґрунтувати унікальність і шляхетність її особистості. У руслі цих подій розгорнулася нечувана акція підтримки молодой володарки, продуктом якої, зокрема, став вірш Вільяма Ньюмена «Моя леді принцеса». Вітчизняній науці сьогодні маловідомий цей вірш, він є малоаналізованим навіть в англійській історіографії та літературознавстві, проте з позицій дослідження концепції виховання «ідеального правителя» є надзвичайно важливим для розуміння англійського «портрету державця» як еталону, виховної моделі, що була створена і зреалізована матір'ю Марії Тюдор Катериною Арагонською та придворними вихователями.

Ньюмен розпочинав свій вірш зі слів, що Марія є «гідною кров'ю та природою правити», тобто увага акцентувалася одразу на декількох нюансах: Марія мала шляхетне походження і була найстаршим єдиним законним претендентом на трон Англії, мала вроджені лідерські характеристики особистості, була спеціально підготовлена для несення державної служби (Edwards, 2011, р. 285, 286).

Закономірно: дослідники відмічають, що вірш звеличував постать принцеси з чітко вираженою політичною метою: прославити саме ті якості, які можуть бути привабливими для тих, хто веде переговори про можливу участь Марії в процесі успадкування трону. Водночас, незрозуміло, як саме цей вірш допоміг би їхній справі, ні в якій формі не поширюючись і не маючи тиражу. До наших днів зберігся рукописний варіант віршу Вільяма Ньюмена «Моя леді принцеса», з яким, скоріше за все, навіть не всі придворні мали змогу ознайомитися (Hamrick, 2017, р. 38).

Успішний і освічений член її домогосподарства, побожний католик Ньюмен нагадував політичній нації про першочергові законні претензії Марії на англійський престол. Через класичні та християнські постаті політична поема представляла Марію як визначену Богом «ідеальну правительку» для Англії. Твір «Моя леді принцеса» пропонує багатоплановий політичний портрет, покликаний позитивно відрізнити Марію від будь-якого суперника (Sharpe, 2017, р. 64-69).

Цікаво, що у своєму вірші Ньюмен називав майбутню королеву «моєю матресею», але вчені не мають відомостей, що Марія справді була коханкою автора вірша. Вірогідно, мали місце закоханість та особиста прихильність до знатної особи. Даніель Вакелін припускає, що письменником «Моєї леді принцеси» міг бути сучасник Вільям Ньюмен з Харлоу, Ессекс (помер у 1558 році). Як пише Едвардс, «доцільно вважати, що Ньюмен був членом домогосподарства Мері Тюдор». Незалежно від точного місця поета в контексті спорідненості принцеси, текст поетичного твору виступає як витончена і своєчасна пропаганда не лише королеви як людини, а і власне її зідеалізованого образу, що плекався придворними і на який орієнтувалася інтелектуальна еліта Європи доби Відродження (Hamrick, 2017, р. 47, 48).

Вірш, ймовірно, розповсюджувався лише серед однодумців-членів домогосподарства Марії як елітного, так і «середнього» походження; відсутність декількох збережених примірників поеми говорить про обмежену читацьку аудиторію (Walker, 2012, p. 112).

Складена із двадцяти восьми рядкових баладних строф, похвальна поема створила цілісний портрет Марії, використовуючи безліч міфологічних та релігійних алюзій крізь переривчасту алітеративну схему з латинського дикцією. У вірші змальовано (класично для Ренесансу) дугу оповіді, що представляє величне царство Марії, а також її народження, становлення як особистості та потенції «славного майбуття», в якому «кожним серцем» керує могутнє королівське слово і божественна мудрість. Деоб'єктивація та створення невидимих синапсів між «ідеальним містом чи державою» та його «ідеальним правителем» – мейнстрим філософсько-педагогічної думки Ренесансу. З огляду на це можна припустити, що автор був досить освіченою людиною, інтелектуалом, що був знайомий з багатьма творами подібного «дефірамбного» жанру в Європі та використав даний прийом у власному «промо» для майбутньої королеви (Сапрыкин, 1985, с. 86).

Для нас же, істориків педагогічної думки Ренесансу особливо важливо простежити дані взаємозв'язки в контексті рефлексії уявлень про елітарне виховання можновладців ранньомодерної доби. Фактично, Ньюмен показав нам своє розуміння «ідеальної правительки», а можливий утопізм викладеного вірша лише є застиглим у часі монументом-еталоном моделі особистості, яку мала готувати кліка королівського двору, яка так чи інакше вирішувала педагогічні задачі для його мешканців задля загального процвітання країни.

Повернемося до персоналії Марії. Чи був «Моя леді принцеса» віршом лише ескапістського змісту, чи містив він реальний опис своєї героїні? Відповідь знаходимо у спогадах Священного римського імператора Карла V, який після заручин з Марією в 1522 році характеризував її, суголосно Ньюмену, яскравою, життєрадісною і активною дівчиною, «наповненою благодатними чеснотами» і блискуче освіченою. Варто відзначити, що імператор ставився до цього шлюбу виключно з дипломатичних позицій, у той час як молода і тендітна пані Марія, вочевидь, плекала глибокі почуття до старшого на шістьнадцять років Карла V. Підтвердження цьому – надісланий йому смарагдовий перстень, який за її очікуваннями він мав носити протягом усього життя. Іконографія Марії однозначно була наповнена жіночністю, відвертістю та ширістю (Whitelock, 2016, p. 189, 190).

Для «продажу» монархії і створення публічної ідентичності для неї, як встановив Кевін Шарп, монархи вимагали широкого кола осіб, які керували машиною зв'язків із громадськістю, включаючи радників, мистецьких «імпресарію» та багатьох інших. Поза слугами корони, інші агенти реалізовували королівські образи для різних цілей. Найкращими кандидатами для цього були придворні наставники, що готували королівських нащадків до державної служби, адже мали гарну освіту європейських університетських центрів і студій (Sharpe, 2017, p. 76, 77, 78).

У наступних строфах Ньюмен заселив метафоричний сад, або царство Генріха «...плодючою квіткою Феба прекрасною, троянди і гранату дитям...». Використовуючи такі стилістичні прийоми, Ньюмен увів як міфологічні, так і метафоричні фігури, вдало поєднуючи чоловічі й жіночі символи в органічній єдності. Він підкреслив красу та масштаб характеру Марії, згадавши Феба – давньогрецького бога Аполлона (Edwards, 2011, p. 287, 288). Геральдичні та метонімічні емблеми англійської та іспанської монархії, традиційні троянда і гранат не лише розказують про походження принцеси, а ще й акцентують увагу на потенціях міжнародних династичних альянсів задля плекання якнайкращого правителя Європи, якою автор вважав Марію. Даний рефрен повторюється у вірші символічно дванадцять разів, аби з одного боку підкреслити особливу наднаціональну і надконфесійну ідентичність «ідеального державця», а з іншого – представляв дюжину, непересічне для Середньовічної людини число (досконалість і завершеність: 12 головних античних богів, 12 апостолів у християнстві тощо). Таким чином, автор навіть через такі, здавалось би, «невидимі засоби» хоче повідомити нам про виключне «природне і божественне право» Марії на престол.

Ці факти, безперечно, визнавав непублічно навіть сам Генріх, адже неодноразово в скрутних ситуаціях для країни рятувався дипломатичною вдачею доньки. Автор віршу підштовхував до цього короля: далі він згадав Люцину, давньоримську богиню пологів і шлюбу, ніби натякаючи, що «волею небес» за відсутності легітимного хлопця-спадкоємця Марія є посланцем-спадкоємцем трону і єдиним вирішенням династичної кризи (Edwards, 2011, p. 288).

У наступних рядках перед читачем постає давньогрецька Паллада (Афіна) та її римський відповідник Мінерва – покровителька мудрості, справедливої війни та мистецтва. Ньюмен підкріпив шляхетне походження крон-принцеси її хистом керувати, бо вона «подібно Мінерві переродить країну в імперію». Марія в образі Мінерви втілює мудрість і воїнський дух, побожність і непоступливість, продовжувачкою справи батька Юпітера (Генріха – відповідно). Така персоналізація не була випадковою: Генріха за життя неодноразово зображували в образі давньоримського Юпітера, проте зображення доньки в образі Мінерви було досить провокативним: відносини батька-архібожества з донькою-богинею знали як періоди гарних взаємовідносин, так і періоди відвертого протистояння. Рядки зі споминами цих божеств спрямовані на підкреслення військової доблесті правительки, що було немало важливим для Англії того часу, втягнутої в тривалі бойові зіткнення, зокрема, із Францією. Сюжет розкриває войовничу зовнішню і внутрішню релігійну політику Генріха, щоб створити образ благочестивої войовничої династії, у майбутньому представленій не менш могутньою володаркою (Edwards, 2011, p. 288, 289).

Текст знову і знову повторює невпинний, майже невротичний, фокус на ідеальній чистоті душі Марії та вродженому «нобелітеті». Плоди і промені Феба Аполлона ніби «очищають» принцесу, «спускаючи Святий Дух» і силу на Марію. Ньюмен намагається протидіяти Генрі Фіцрою, оповідаючи не лише династичні переваги Марії, а й малюючи риси характеру «ідеальної правительки» (Edwards, 2011, p. 289).

У п'ятій строфі, що написана англійською, французькою та латиною, Марія порівнюється з фігурою, яка успішно долає чисельні перепони епохи, в якій жила, стійкі уявлення про стать та гендерну придатність до несення державної служби. У алюзії, яка влучно зосереджена на королівській доньці, перетвореній на належно одруженого королівського спадкоємця, Ньюмен використовує класичну фігуру Іфіса, аби представити Марію як ідеального

спадкоємця – незважаючи на її жіночу стать. У короткому сюжеті викладена розповідь Овідія про бідну пару, яка потребує божественного втручання, щоб волею небес народити спадкоємця чоловіка. Батько пригрозив матері, якщо народиться дівчинка – він її вб'є. Утім, в них народилася дівчина, про що матір не сказала батькові та нарекла її Іфісом, тасмно виховуючи її за взірцем хлопчика. Пізніше, закохавшись у дівчинку, Іфіс (яка ідентифікувала себе саме хлопцем) мріяла одружитися на ній. Тоді її матір увізнала до Ісиди з мольбою про допомогу, богиня відповіла благословенням і перетворила Іфіса на чоловіка. Наведена алюзія служила зневажливим визнанням неспроможності Генріха створити спадкоємця чоловічої статі, паралельно заперечуючи гендерну нездатність Марії виконати цю роль (Edwards, 2011, p. 290).

Історія Овідія про гендерну трансформацію чи трансгендерну особистість досить добре працює в концепції ньюменівської Марії як достойної жінки-спадкоємиці, що втілювала риси, які зазвичай вважаються чоловічими. Ньюмен увів трансгендерного Іфіса лише для того, щоб наголосити, що Мері значно перевершувала принца-чоловіка, особисті якості Марії, навіть якщо їх розглядати загально або частинами, є достатніми або перевищують ті, якими володіє Генрі Фіцрой чи хтось інший. Тут же варто наголосити, що Ньюмен перший в Англії, хто представляв жінок королівського походження через античних богинь жіночої статі. Це раніше вважалося культурно-містською особливістю лише епохи Єлизавети (Hamrick, 2017, p. 53, 54).

Ньюменівська леді-принцеса наділена неземною фізичною красою (що немало важливо для ведення успішної дипломатії в Середньовіччі), глибокою турботою про підданих та їхнє благо (сучасною мовою мала розвинуту емпатію), розвинутими творчими здібностями (а отже, і непересічною винахідливістю у веденні державних справ). У той же час, вона вибаглива і вимоглива, як до навколишніх, так і до себе, що робить її правителькою перш за все справедливою. Автор віршу «Моя леді принцеса» вказує на можливість досягнення добробуту і миру через інтронізацію Марії після смерті батька як всередині англійського суспільства, так і зовні – в Європі, через можливий династичний шлюб. Поет одразу застерігає через поетичні прийоми від сприйняття королеви як недоброчесної чи безчесної жінки, адже попередні союзи, по-перше, були ініційовані батьком (у тому числі аби позбутися суперниці-католички), а по-друге – не мали остаточного юридичного закріплення їхнього статусу. В Ньюмена навіть Фортуна допомагає оминати лихої долі принцесі та її домену: божества неодноразово захищають молоду королівську дівчину, пропонуючи настанови та обіцяючи майбутнє активного та успішного правління (Edwards, 2011, p. 292, 293).

Не остеронь молододі спадкоємиці у вірші залишаються і християнські біблійні персонажі, що доповнюють іконографію Марії цнотливістю і релігійною ортодоксальністю у допомозі ближньому, щедрості та милосерді (Руденко, 1984, с. 71, 72).

Висновки з дослідження і перспективи. На основі аналізу твору Вільяма Ньюмена «Моя леді принцеса» можна підсумувати, що Марія I Тюдор була для своїх сучасників і прибічників прикладом «ідеальної правительки». Таке ставлення, з одного боку, було спровоковано потребою в пропаганді принцеси прокатолицькою фракцією при дворі, а з іншого – наголошувало на її винятковій освіті та готовності до керування державою. Плід праці багатьох придворних наставників, гуманістів, зокрема Хуана Луїса Вівеса – зреалізований на практиці виховний образ «ідеальної правительки» доби європейського Відродження і верифікований пізніше сучасником Марії Вільямом Ньюменом у його вірші.

Автор розкрив для читача жінку, що мала античні чесноти, володіла грамотою і була писемною, мала відмінну фізичну підготовку, аби за потреби виступити на захисті Англії та власних прав на престол. Молода дівчина постала перед нами не легковажною «політичною пішакою» в руках династичних шлюбних обрядок, а свідомою, побожною, мудрою, цнотливою, наполегливою, відповідальною, щирою і відвертою жінкою. Ньюмен продемонстрував для нас морально досконалу особистість, яка «волею небес» була більш придатною до несення державної служби в якості монарха, аніж усі потенційні конкуренти. Сучасник кронпринцеси чи не вперше в історії Англії підняв питання доступності для жінок владних важелів впливу на підданих, тим самим намагаючись уникнути всіх інерційних для того часу гендерних стереотипів.

Список використаних джерел

- Басовская, Н. (2009). Мария Тюдор – кровавый символ. Взято с <https://echo.msk.ru/programs/vsetak/564776-echo/>
- Год, Б., Год, Н. (2017). Велична постать європейської педагогіки: іспанський наставник і гуманіст Х.Л. Вівес (1492-1540 роки). *Витоки педагогічної майстерності*, 20, 57-62.
- Ерохин, В. (2016). *Становление нации. Религиозно-политическая история Англии XVI — первой половины XVII в. в современной британской исторической науке*. Москва; Санкт-Петербург: Центр гуманитарных инициатив.
- Руденко, О. (1984). Контрреформация в Англии при Марии Тюдор. В кн. Ю. М. Сапрыкин (Ред.), *Англия в эпоху абсолютизма* (с. 69-103). Москва: Изд-во Моск. ун-та.
- Сапрыкин, Ю. (1985). *От Чосера до Шекспира: Этические и политические идеи в Англии*. Москва: Изд-во Моск. ун-та.
- Doran, S., Freeman, T. (2011). *Mary Tudor: Old and new perspectives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Edwards, A. S. (2011). A Poem on Princess Mary Tudor, 1525. *Nottingham Medieval Studies*, 55, 285-294. doi:10.1484/j.nms.1.102427
- Hamrick, S. (2017). «Of rose and pomegranet the redolent pryncesse»: Fashioning Princess Mary in 1525. *Renaissance and Reformation*, 40(2), 35-62. DOI:10.33137/tr.v40i2.28501

- Levin, C., Barrett-Graves, D. (2010). *High and mighty queens of early modern England: Realities and representations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Murphy, B. (2010). *Bastard prince: Henry VIII's lost son*. Stroud, Gloucestershire: The History Press.
- Pollnitz, A. (2017). *Princely education in early modern Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sharpe, K. (2017). *Selling the Tudor monarchy: Authority and image in sixteenth-century England*. Place of publication not identified: Yale University Press.
- Walker, G. (2012). *Writing under tyranny: English literature and the Henrician Reformation*. Oxford: Oxford University Press.
- Whitelock, A. (2016). *Mary Tudor: Princess, Bastard, Queen*. NY, NY: Penguin Books.

References

- Basovskaia, N. (2009). *Maryia Tiudor – Krovavyy Symvol [Mary Tudor – a bloody symbol]*. Retrieved from <https://echo.msk.ru/programs/vsetak/564776-echo/> [in Russian].
- Doran, S., & Freeman, T. (2011). *Mary Tudor: Old and new perspectives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Edwards, A. S. (2011). A Poem on Princess Mary Tudor, 1525. *Nottingham Medieval Studies*, 55, 285-294. Retrieved from doi:10.1484/j.nms.1.102427
- Erokhyn, V. (2016). *Stanovlenye Natsyy. Relyhiozno-Polytycheskaia Ystoryia Anhlyy XVI — Pervoi Polovyny XVII V. V Sovremennoi Brytanskoi Ystorycheskoi Nauke. [Formation of a nation. Religious and political history of England in the 16th – first half of the 17th century. in modern British historical science]*. Moskva; Sankt-Peterbyrg: Tsentr Humanytarnykh Ynytsyatyv [in Russian].
- Hamrick, S. (2017). «Of rose and pomegranet the redolent pryncesse»: Fashioning Princess Mary in 1525. *Renaissance and Reformation*, 40(2), 35-62. Retrieved from DOI:10.33137/rr.v40i2.28501
- Hod, B., & Hod, N. (2017). Velychna Postat Yevropeiskoi Pedahohiky Ispanskyi Nastavnyk I Humanist Kh. L. Vives (1492-1540 Roky) [The majestic figure of European pedagogy: the Spanish mentor and humanist H.L. Vives (1492-1540)]. *Vytoky Pedahohichnoi Maisternosti* [], 20, 57-62 [in Ukrainian].
- Levin, C., & Barrett-Graves, D. (2010). *High and mighty queens of early modern England: Realities and representations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Murphy, B. (2010). *Bastard prince: Henry VIII's lost son*. Stroud, Gloucestershire: The History Press.
- Pollnitz, A. (2017). *Princely education in early modern Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rudenko, O. (1984). Kontreformatsiia V Anhlyy Pry Maryy Tiudor [Counter-Reformation in England under Mary Tudor]. In Iu. M. Saprykin (Ed.), *Anhlyia V Epokhu Absoliutyzma [England in the era of absolutism]* (pp. 69-103). Moskva: Yzdatelstvo Moskovskoho Unyversyteta [in Russian].
- Saprykyn, Y. (1985). *Ot Chosera Do Shekspyra Etycheskye Y Polytycheskye Ydey V Anhlyy [From Chaucer to Shakespeare: Ethical and Political Ideas in England]*. Moskva: Yzdatelstvo Moskovskoho Unyversyteta [in Russian].
- Sharpe, K. (2017). *Selling the Tudor monarchy: Authority and image in sixteenth-century England*. Place of publication not identified: Yale University Press.
- Walker, G. (2012). *Writing under tyranny: English literature and the Henrician Reformation*. Oxford: Oxford University Press.
- Whitelock, A. (2016). *Mary Tudor: Princess, Bastard, Queen*. NY, NY: Penguin Books.

LOBODA D.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

EDUCATIONAL MODEL OF THE «IDEAL RULER» OF THE EUROPEAN REVIVAL IN THE WORK OF WILLIAM NEWMAN «MY LADIE PRINCESSE»

The article is devoted to the generalization of the English-language poetic portrait of Mary Tudor (1516 - 1558), compiled in 1525. This is done in view of modern historical, pedagogical and political contexts. The article will discuss William Newman's previously unpublished manuscript poem «My ladie princesse». Her appearance in the English source literature of the last five years has radically changed the assessment of the personality of Mary Tudor. A detailed analysis not only shows us another queen, but also clearly outlines the queen's readiness to serve in the civil service. Educated in the Renaissance spirit, in the work of the English humanist-thinker, the crown princess served as a kind of standard of an educated monarch – the «ideal ruler». This model can be considered as a time-tested ethical and pedagogical construct of

the European Renaissance. On the other hand – it is a manifestation of a specific worldview reflection of the representatives of philosophical and pedagogical thought of the XIV – XVIth centuries.

The author revealed to the reader a woman who had ancient virtues, was literate, and had excellent physical training to defend England and her own rights to the throne if necessary. The young girl appeared before us not as a frivolous «political pawn» in the hands of dynastic marriage deals, but as a conscious, pious, wise, chaste, persistent, responsible, sincere and frank woman. Newman demonstrated to us a morally perfect personality who, by the «will of heaven» was better suited to serve as a monarch than all potential competitors. For the first time in the history of England, a contemporary of the Crown Princess raised the question of the availability for women of levers of power to influence their subjects, thus trying to avoid all the inertial gender stereotypes of the time.

Key words: education of the «ideal ruler», dignity, humanism, imagology, «My ladie princesse», Reformation, virtues

Стаття надійшла до редакції 12.08.2020 р.

УДК 378.04:338.48

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.25.223228>

НАТАЛІЯ МАКОВЕЦЬКА

ORCID: 0000-0003-3735-2205

ОЛЕНА КОНОХ

ORCID: 0000-0002-8970-0817

АНДРІЙ КОНОХ

ORCID: 0000-0001-9719-0418

АННА СИДОРУК

ORCID: 0000-0002-8466-69120

Запорізький національний університет

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ

З позицій підготовки фахівців туристичної та готельно-ресторанної сфери надається характеристика засобів дистанційного навчання, під яким автори розуміють цілеспрямований процес взаємодії викладача (тьютера) і студента, що здійснюється на відстані, базується на застосуванні комп'ютерних технологій і змістом якого є формування професійних знань, умінь, навичок у майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи. Схарактеризовано моделі дистанційного навчання. Обгунтовано основні риси дистанційного навчання: гнучкість, модульність, паралельність, асинхронність.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційна освіта, засоби дистанційного навчання, моделі дистанційного навчання, форми організації занять

Постановка проблеми. Туризм є важливою галуззю економіки України, що має неабиякий потенціал і перспективи розвитку. Однією з умов її успішності є кваліфіковані кадри, підготовка яких є нагальною проблемою, серед шляхів розв'язання якої є розширення можливостей молоді щодо обрання форми освіти. У зв'язку з цим, поруч із денною та заочною формами навчання все частіше у вищих навчальних закладах України застосовується і дистанційне. Специфіка цієї форми навчання особливо імпонує майбутнім фахівцям туристичної та готельно-ресторанної сфери, адже забезпечує можливість навчатися тоді, коли зручно студенту, у тому темпі, що він сам обирає (в межах установлених термінів проведення), в тому місці, де він перебуває.

Безперечно, дистанційне навчання також полегшує отримання освіти представникам соціально уражених верств населення, особам з особливими потребами тощо.

З огляду на вищевикладене зазначимо, що сьогодні питання повноцінного впровадження дистанційної форми освіти в системі вищої освіти набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні дистанційна форма освіти запроваджується з 2000 року і регулюється Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні і Положенням про дистанційну освіту МОН України, яке було затверджено Наказом № 40 Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 р.

Теоретичним підґрунтям дистанційного навчання є праці С. Архангельського, Ю. Бабанського, С. Гончаренка, Л. Виготського, П. Гальперіна, Г. Костюка, Н. Талізної та ін.. Значних зусиль до формування системи дистанційного навчання доклали вчені О. Пехота, О. Рибалко, Л. Романишина та ін.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є окреслення понятійно-термінологічного поля дослідження особливостей дистанційного навчання майбутніх фахівців туристичної та готельно-ресторанної сфери.